

# مروری بر طرحوارهٔ ذهنی دانشجویان و رشد آن در فرایند آموزش طراحی (کارگاه معماری طرح I)

مهندس سیدعباس یزدانفر

مربی، دانشکدهٔ معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران

کمیت و کیفیت آموزش طراحی در کارگاه‌های معماری تابع چه عواملی است؟  
چگونه می‌توان شیوهٔ آموزش طراحی معماری را ارزیابی کرد؟

## چکیده

آگاهی از ذهن بنه دانشجویان و تغییر و تحول آن در فرایند آموزش طراحی معماری در طول تحصیل می‌تواند برای ارزیابی تدریس استادان و در نهایت، ارزیابی آموزش طراحی مدرسهٔ معماری مورد استفاده قرار گیرد. این نوشته گزارشی اجمالی از روش مطالعهٔ ذهن بنه‌های دانشجویان در فرایند طراحی معماری است<sup>(۱)</sup>.



## مقدمه

آموزش طراحی معماری در قالب کارگاه‌های طراحی به عنوان محور آموزش معماری تقریباً مورد اتفاق نظر همه کارشناسان مسائل آموزشی و حرفه معماری است. به طور مثال، گواک طراحی را "عامل مرکزی آموزش معماری"، بارکت آنرا "پایه معماری" و نیوتن آنرا "قلب آموزش معماری" می‌داند. در گذشته آموزش طراحی معماری در کشور ما بر مبنای روند کاملاً سنتی آتلیه<sup>(۱)</sup> به یادگار مانده از زمان ایجاد دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران و دانشکده معماری دانشگاه ملی ایران (شهید بهشتی امروز) بود که پس از تغییر و تحولات بسیار به نظام آموزشی ترمی تبدیل شد. ولی ارزیابی این شیوه تدریس معماری و نقاط ضعف و قوت آن به صورت علمی و دقیق هنوز در دستور کار مدیران و مدرسان مراکز دانشگاهی قرار نگرفته است. توضیح اینکه در حال حاضر ارزیابی آموزشی از وضعیت کلاس‌های درسی به طور عمده با استفاده از نظر دانشجویان در پایان ترم و بر اساس پرسش‌هایی کلیشه‌ای<sup>۱</sup> و در مواردی ناصحیح صورت می‌پذیرد و این ارزیابی ملاک ارتقا، تبدیل وضعیت و ... استادان قرار می‌گیرد.

۱. نمونه پرسش‌ها در پیوست الف آمده است.

این ارزیابی در دانشکده‌های معماری یا حداقل در دانشکده معماری دانشگاه علم و صنعت طیف وسیعی از نظرات و انتقادهای، از عدم ضرورت ارزشیابی فعالیت مدرس کارگاه گرفته تا غلط بودن شیوه ارزشیابی مدرس توسط دانشجویان، را در پی داشته است. در نتیجه محصول ارزیابی ارائه شده در عمل به روند پیشرفت و ارتقای امر آموزش در دانشکده‌ها کمکی نکرده است و فقط مدرسان را واداشته است که خود را با وضعیت موجود تطبیق دهند و به نحوی عمل کنند که نتایج ارزیابی حداقل خسارتی برای آنها نداشته باشد و به این ترتیب به جای حل مشکل ارزیابی، صورت مسئله ارزیابی پاک شده است. در صورتی که به گفته علی‌اکبر سیف "پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان را می‌توان بهترین روش ارزشیابی معلم دانست، به شرط آن‌که پذیرفته شود که مهم‌ترین هدف آموزشی معلم، ایجاد یادگیری در شاگردان است، یعنی کمک به آنان در فراگیری اطلاعات و کسب مفاهیم و تسلط یافتن بر مهارت‌های پیش‌بینی شده در برنامه درسی" (سیف، ۱۳۸۱، ص ۴۵۹).

به نظر می‌رسد کاربرد این روش در ارزشیابی از کار اعضای هیئت علمی می‌تواند تحولی در فضاهای آموزشی ما ایجاد کند و بر اشتیاق استادان و مدرسان برای ارزشیابی آموزشی بیفزاید. البته باید متذکر شد که: "این ارزشیابی هنگامی موفق خواهد بود که به صورت فعالیتی نظام‌مند و با هدف تعیین و تشخیص نقاط قوت و ضعف فعالیت‌های همه کارکنان یک مؤسسه آموزشی طرح و اجرا گردد، زیرا آموزش معلم همواره از عملکرد سایر بخش‌های مؤسسه آموزشی اثر می‌پذیرد" (همان، ص ۴۳۹). به این ترتیب نباید از شیوه ارزشیابی امروزی دانشگاه‌ها انتظار سازندگی داشت و باید پذیرفت که فاصله از مقصد واقعی کم نیست و برای دستیابی به روش‌های معتبر ارزیابی کیفیت آموزش‌های نظری و عملی معماری باید راه درازی پیمود.

با وجود این، می‌توان امیدوار بود که با به کارگیری روش‌های مشابه پژوهش زیر بتوان مسیری برای ارزیابی معتبر از کیفیت آموزش کارگاه‌های طراحی هموار ساخت.<sup>(۳)</sup>

## پرسش تحقیق

همواره این پرسش در ذهن نگارنده بوده است که کمیت و کیفیت آموزش طراحی در کارگاه‌های معماری (و در این پژوهش کارگاه معماری I) تابع چه عواملی می‌تواند باشد؟ و همواره این باور حاصل شده است که به شرط کنار گذاشتن عوامل مداخله‌گر، الف) برنامه مصوب شورای برنامه‌ریزی ستاد انقلاب فرهنگی برای تعیین اهداف و محتوای درس کارگاه طراحی و نحوه مطالب درسی؛ ب) نحوه طرح مطالب درسی توسط مدرس مربوط، می‌تواند از عوامل مؤثر قلمداد شود.

## الف) برنامه مصوب شورای برنامه‌ریزی ستاد انقلاب فرهنگی

- در برنامه مصوب کارگاه معماری I، تمرین و آموختن روش دستیابی به ایده کلی و پرورش آن برای رسیدن به طرح معماری یعنی سیر از پرسش (برنامه) به جواب (طرح) و در نتیجه [فرایند طراحی] مورد تأکید است. همچنین به موجب آیین‌نامه آموزشی مورد توجه قرار گرفتن تمام عناصر تأثیر گذار بر یک اثر معماری نظیر محیط، بستر و زمینه طرح، نظام عملکردی، سازمان فضایی و... توصیه شده است و پیشنهادات زیر نیز در برنامه مطرح است:

- بررسی چند ایده کلی در چند بنای مشابه و آشنایی با نقش مؤثر ایده کلی در وحدت بخشیدن به طرح؛  
- شناخت مؤلفه‌های مؤثر و بستر طرح در به وجود آمدن ایده کلی؛

- ساخت ماکت؛

- توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان؛

- تشکیل جلسات نقد و بررسی و تجزیه و تحلیل جامع کار در جلسات؛

- ایجاد اعتماد به نفس در دانشجویان؛

- تقویت خلاقیت (سیف، ۱۳۸۱).

## ب) طرح مطالب درسی توسط مدرس

در طرح درس عمدتاً با شناخت اجمالی از ویژگی‌های اخلاقی دانشجو - که می‌تواند در هدایت او مؤثر واقع شود - فرایند طراحی معماری آموزش داده می‌شود. در این مسیر به موارد زیر توجه ویژه می‌شود:

- روش دستیابی به ایده و پرورش آن در قالب طرح معماری؛

- شناخت فرایند طراحی معماری از مطالعات تا طرح؛

- دستیابی به محصول به صورت برآیند سیر از پرسش به پاسخ؛

- تقویت توانایی‌های تکنیکی دانشجو؛

- تقویت حس اعتماد به نفس در دانشجو برای حرکت در فرایند طراحی.

برای اجرای درس، طرح مرحله‌بندی می‌شود و در یک روند شش قسمتی این طرح اجرا می‌شود.

آنچه در این طرح درس به صورت اصلی‌ترین محورهای آموزش و همساز با برنامه مصوب مدنظر قرار دارند عبارت‌اند از:

۱) تقویت خلاقیت دانشجو؛<sup>(۱)</sup>

۲) حل مشکل و دستیابی به محصول؛

۳) شناخت فرایند طراحی معماری از مطالعات تا طرح.

به این ترتیب، فعالیت کارگاه از شناخت دانشجو و توانایی‌های او آغاز می‌شود و به مطالعات نظری معماری در چند هفته نخست ترم می‌رسد و در ادامه، اسکیس‌های اولیه رقم زده می‌شود که عمدتاً در طول کلاس در چندین حرکت رفت و برگشت و در تعامل دوگانه دانشجو با استاد و دانشجو با دانشجو اصلاح و گسترش می‌یابد و در نهایت طراحی شکل می‌گیرد (مکانیزم شکل‌پذیری اسکیس‌ها نیز مبحثی طولانی است که در این مجال اندک به آن نمی‌پردازیم).

همنویایی با شون که: " بگذاریم دانشجو خودش در فرایند

تولید شرکت کند" الزاماتی برای کلاس طراحی از نظر شرکت فعال دانشجو در مباحث و کرکسیون‌ها

دربداشته است. در فضای کار مشارکتی است که خلاقیت دانشجوی چه به معنای سنتی یا مدرن آن، صرفاً به خلاقیت فردی محدود نمی‌شود و زمینه برای خلاقیت گروهی نیز فراهم می‌شود. به تبع این امر، ذهن بنه (schema) دانشجوی در ابعاد فراوان‌تری گسترش می‌یابد. اکنون پس از این مقدمه اجمالی می‌توان مسئله مورد پژوهش را در قالب پرسش‌های زیر مطرح کرد:

۱) دانشجویان معماری در بدو ورود با چه مفاهیمی آشنا هستند و چه مفاهیمی را در کار خود به کار می‌برند؟  
۲) دانشجویان معماری پس از گذراندن کارگاه با چه مفاهیمی آشنا شده‌اند و در به کارگیری آن چه میزان توفیق دارند؟

**آزمون موردی:** برای پاسخ به این پرسش‌ها در کارگاه طراحی I آزمون مقدماتی (pilot) انجام شد که شرح آن ذیلاً آمده است:

در ترم دوم سال تحصیلی ۱۳۸۱-۱۳۸۰ برنامه‌ای جهت پاسخ به پرسش‌های بالا در چهار فاز اجرا شد:

**فاز اول:** در ابتدای ترم از دانشجویان خواسته شد که آنچه درخصوص یک واحد مسکونی (که موضوع طراحی کارگاه بود) می‌دانند، شنیده‌اند، فکر کرده‌اند و ... روی یک کاغذ بیان کنند.

**فاز دوم:** پس از انجام مطالعات طرح I (مطابق برنامه کلاس که به پیوست این تحقیق است)، اسکیس اولیه از یک واحد مسکونی از دانشجویان گرفته شد و در جلسه بعد بحث و بررسی درباره اسکیس‌ها توسط خود دانشجویان صورت پذیرفت. در این مرحله با توجه به تعداد دانشجویان کلاس که ۲۰ نفر بودند، ۲۰ برگه تهیه و هر برگه حاوی نظر یک دانشجو درخصوص کار ۱۹ دانشجوی بقیه بود (در بعضی موارد دانشجویان درخصوص کار خود نیز نظر دادند).

**فاز سوم:** در این مرحله، کار استنتاج از برگه‌های نظرخواهی اولیه (فاز اول) و همچنین برگه‌های ارائه شده توسط دانشجویان درخصوص اسکیس اولیه (فاز دوم) شروع شد. کار تعمق در برگه‌های دانشجویان یکی از اصلی‌ترین و

مشکل‌ترین قسمت این پژوهش موردی بود. در نظرخواهی اولیه دانشجویان مطالب خود را در قالب جملات و عباراتی بیان کردند، که می‌توان آن‌ها را به دسته‌های مختلف تقسیم کرد؛ به‌طور مثال، برخی از آن‌ها را ذکر می‌کنیم:

**دسته اول:** شامل جملاتی می‌شود که در عین وصف واحد مسکونی (موضوع مورد طراحی کارگاه معماری I) مفهومی را که پرسش تحقیق به دنبال آن است در خود ندارد؛ مانند: "اصولاً هر انسانی بخش اصلی زندگی خود را در خانه می‌گذراند."

**دسته دوم:** شامل جملاتی کوتاه و بلند است که حاوی مفاهیمی است که می‌توانند در طراحی واحد مسکونی مورد توجه قرار گیرند. مانند: «در طراحی خانه باید از "نور مناسب" یا "بهترین دیدها" و در صورت وجود، "تلفیق با طبیعت" استفاده شود».

همچنین از تعمق در اظهارنظر دانشجویان درباره یکدیگر و از طرز عمل آن‌ها در طرح خود دسته بندی زیر از مجموعه مفاهیم مرتبط با طرح به دست آمد:

۱) مفاهیمی که دانشجو از آن صحبت کرده و در کار خود به کار برده بود.

۲) مفاهیمی که دانشجو از آن صحبت کرده، ولی در کار خود نتوانسته بود به کار برد.

۳) مفاهیمی که دانشجو از آن صحبت نکرده، ولی در کار خود به کار بسته بود.

۴) مفاهیمی که دانشجو از آن صحبت نکرده و در کار خود نیز به کار نبرده بود.

جدول ۱، جایگاه حالت‌های فوق را از لحاظ دو بعد گفتن و به کار گرفتن نشان می‌دهد.

**فاز چهارم:** جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فاز سوم.

در ابتدا کلیه مفاهیمی که به صورت تصور یا تصدیق توسط دانشجویان مطرح شده بود، نوشته و سپس براساس خویشاوندی معانی دسته‌بندی شدند.

در نتیجه، سه دسته عملکرد، محیط و بوم و طرح تصویری قابل تشخیص و وجوه و ابعاد معنایی آن وجوه

ابعاد <sup>(۹)</sup>	وجوه <sup>(۸)</sup>
هماهنگی تنوع انسجام تناسب صلبیت تعادل بصری پویایی تقارن تضاد وضوح	ترکیب حجمی
تشخیص ورودی موقعیت ورودی تناسب ورودی	سادگی هندسه ورودی بنا
پویایی و سیالیت شفافیت آرامش	کیفیت فضا ایده ارائه روابط حجم و عملکرد استفاده از الگوها و عناصر سنتی

جدول ۴. وجوه و ابعاد معنایی تصورات دانشجویان در گروه طرح تصویری<sup>(۹)</sup>

گفتن	می گوید	نمی گوید
به کار بردن		
به کار می برد	(۱)	(۳)
به کار نمی برد	(۲)	(۴)

جدول ۱. جایگاه اظهار نظر دانشجویان با توجه به ابعاد گفتن و به کار بستن عملکرد<sup>(۵)</sup>

ابعاد	وجوه
دسترسی ها همجواری ها تفکیک فضاها موقعیت استقرار فضاها حریم فضاها	روابط پلان سلسله مراتب استفاده پهنه از فضا استاندارد فضاها نورگیری
ابعاد تناسب	

جدول ۲. وجوه و ابعاد معنایی تصورات دانشجویان در گروه عملکرد<sup>(۶)</sup>

ابعاد	وجوه
شیب سایت دید و منظر تناسب با محیط اطراف توپوگرافی	تطابق و هماهنگی با سایت
جهت باد بازشوها مسائل بومی	تطابق اقلیمی

جدول ۳. وجوه و ابعاد معنایی تصورات دانشجویان در گروه محیط و بوم

تعیین شد (جدول‌های ۲ تا ۴).<sup>۳</sup>

جدول ۵ نشان می‌دهد که مفاهیم انتخاب شده بر اساس نظرات دانشجویان با عناوین عملکرد، طرح تصویری و محیط و بوم چنین درصدهایی دارد.

**فاز پنجم:** در فاز پنجم اسکیس حجم و در نهایت در پایان ترم در تحویل کار همین روند طی شد و نظرات دانشجویان پس از ارائه کار توسط خودشان به صورت کتبی پرسیده شد و مکانیزم فاز چهارم درخصوص اسکیس اولیه، برای اسکیس حجم و تحویل کار، نیز اجرا گردید.

### جمع‌بندی

برای ارزیابی پیشرفت دانشجویان در طول کارگاه موارد مربوط به اسکیس حجم مد نظر قرار نگرفت.<sup>(۱۰)</sup> و صرفاً: (۱) نظر خواهی اولیه، (۲) اسکیس اولیه و (۳) تحویل کار دانشجویان به طور جداگانه مورد ارزیابی قرار گرفت و سپس نتایج نظرخواهی اولیه و اسکیس اولیه با هم تطبیق داده شدند و در نهایت نتایج اول ترم (از نظرخواهی و اسکیس اولیه توأمان) با کار نهایی مقایسه شد.

### الف) بررسی نظرخواهی اولیه

نتیجه نظرخواهی با تعمق در مفاهیم به کار برده شده و فراوانی آن‌ها توسط دانشجویان در نمودار ۱ آمده است.

با توجه به نمودار ۱ می‌توان گفت:

- درصد مفاهیم ارائه شده توسط یکایک دانشجویان حداقل ۰٪ و حداکثر ۴۰٪ بوده است.

- ۵۰٪ دانشجویان کمتر از ۲۰٪ از مفاهیم را و ۵۰٪ دانشجویان بین ۲۰٪ تا ۴۰٪ مفاهیم را بیان کرده بودند.<sup>(۱۱)</sup>

- در میان دانشجویانی که ۲۰٪ مفاهیم را ذکر کرده بودند، افرادی وجود داشتند که در آخر ترم ارزیابی از آن‌ها کاملاً مثبت بود و جزء گروه الف کلاس قرار گرفتند.

- در میان دانشجویانی که بین ۲۰٪ تا ۴۰٪ مفاهیم را ذکر کرده بودند، ارزیابی برخی در آخر ترم، چندان مثبت نبود و جزء گروه ج کلاس قرار گرفتند.

۳. روش محاسبه در گزارش تحلیلی موجود است.

همچنین در این مرحله دانشجویان با مفاهیمی چون کیفیت فضا، روابط پلان، هماهنگی با سایت، نورگیری، ترکیب حجمی و ورودی بنا آشنایی بیشتری داشتند و هندسه تقریباً غریب‌ترین مفهومی بود که دانشجویان با آن مرتبط بودند.

### ب) بررسی اسکیس اولیه

جمع‌بندی فراوانی نظرات هر دانشجو در خصوص اسکیس دانشجویان دیگر با مفاهیم سه‌گانه عملکرد، طرح تصویری و محیط و بوم از برگه‌ها به صورت درصد استخراج و با جدول ۵ مقایسه شد.

نمودار مقایسه‌ی وجوه سه‌گانه نشان می‌دهد که دانشجویان به مفاهیم عملکرد و محیط و بوم توجه کمتری داشته‌اند و در خصوص "طرح تصویری" توجه بیشتری نشان داده‌اند. (نمودار ۲)

**روابط پلان** در وجه عملکرد بیشترین فراوانی را در میان وجوه به خود اختصاص می‌دهد.

در **طرح تصویری** تمام وجوه تقریباً به طور یکسان مورد توجه قرار گرفته‌اند.

وجه هماهنگی با سایت در دسته بندی محیط و بوم بیشترین فراوانی را دارد.

اظهار نظر دانشجویان در خصوص طرح‌ها، بر حوزه دانستن آن‌ها دلالت دارد و طرز عمل ایشان در طراحی، بر توانایی آنان دلالت می‌کند. همان‌طور که گفته شد، در اسکیس اولیه، هر دانشجو نظر خود را درباره کار سایر دانشجویان مطرح کرده است. این نظرات ابتدا ارزشیابی و پس از انتخاب در دسته‌های سه‌گانه عملکرد، محیط و بوم و طرح تصویری به نظم کشیده شده‌اند (جدول‌های ۲ و ۳ و ۴) و در ادامه، فراوانی و درصد وجود و ابعاد هر دسته مشخص گردیده است (جدول‌های ۶ و ۷ و ۸). البته این عمل در کار نهایی دانشجویان نیز انجام گرفته است که در جدول‌های ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ در ادامه خواهد آمد. بنابراین، مطالب مطرح شده دانشجویان در گروه‌های سه‌گانه (عملکرد، محیط و بوم و

طرح تصویری ( در قالب محورهای گفتن و به کار بستن ، جدول ۹ را شکل داده است.

جدول ۹ گویای این واقعیت است که اگر دانشجویی در نظرات خود راجع به کار سایر دانشجویان مفهومی را ذکر کرده باشد در ارتباط با آن در یکی از محورهای « می گوید » و در غیر این صورت در یکی از محورهای « نمی گوید » قرار می گیرد. همچنین با جمع بندی و استخراج نتایج نظرات محورهای همه دانشجویان درباره کار هر دانشجو می توان پی برد که هر مفهوم در کار آن دانشجو عملاً لحاظ شده است یا خیر و بر این اساس در یکی از محورهای « به کار می برد » یا « به کار نمی برد » قرار داده می شود. جداول ۳ و ۴ و ۵ در خصوص هر دانشجو یکی از صورت های چهارگانه را دارد. مثلاً وجه روابط عملکردی را دانشجوی الف در اظهار نظرهایی که در خصوص کار دیگران انجام داده نغیاً و اثباتاً بیان نکرده و نیز در نظراتی که دانشجویان درباره کار ایشان داده اند به این وجه اشاره نشده است. لذا وجه « روابط عملکردی » از وجوهی است که نه دانشجوی الف می گوید و نه در طراحی خود به کار برده است و همین طور در خصوص محور دیگر یعنی « نمی داند و به کار می برد »، « می داند و به کار می برد » و « می داند و به کار نمی برد » نیز می توان این کار را انجام داد. در واقع در تقسیم بندی های جدول ۹ نظرات خود دانشجویان و نوشته های آنها ملاک بررسی است. لازم به ذکر است در جمع بندی نهایی مشخص می شود که دانشجویان در طول برگزاری کلاس با تمام مفاهیم آشنا شده اند و ملاک نتیجه گیری به کارگیری مفاهیم گفته شده در پروژه های آخر ترم است. از مقایسه نتایج به دست آمده از جدول فوق و آنچه که در نظرخواهی اولیه به دست آمد مشخص می شود که بیشترین فراوانی، متعلق به مفاهیمی است که دانشجویان با آن آشنا هستند ولی به کار نمی برند» (۴۰٪). مرتبه بعد متعلق به مفاهیمی است که «نه با آن آشنایی دارند و نه به کار می برند» (۳۴٪)، حال آنکه نتیجه به دست آمده از مفاهیمی که «با آن آشنایی دارند و به کار می برند» رقم

مفهوم	درصد
عملکرد	۲۸٪
طرح تصویری	۵۷٪
محیط و بوم	۱۵٪

جدول ۵. سهم مفاهیم به درصد

مفهوم	امتیاز	درصد
روابط پلان	۴۴	۳۶٪
استفاده بهینه از فضا	۲۲	۱۸٪
نورگیری	۳۲	۲۶٪
استانداردها	۲۴	۲۰٪
مجموع	۱۲۲	۱۰۰٪

جدول ۶. مقایسه وجوه عملکرد

مفهوم	امتیاز	درصد
ترکیب حجمی	۶۲	۲۰٪
سادگی	۳۴	۱۰٪
ارائه	۴۶	۱۵٪
هندسه	۴۶	۱۵٪
ورودی بنا	۳۲	۱۰٪
ایده	۳۲	۱۰٪
کیفیت فضا	۳۶	۱۱٪
رابطه حجم و عملکرد	۲۶	۸٪
مجموع	۳۱۴	۱۰۰٪

جدول ۷. مقایسه وجوه طرح تصویری

مفهوم	امتیاز	درصد
هماهنگی با سایت	۴۴	۷۵٪
تطابق اقلیمی	۱۴	۲۵٪
مجموع	۵۸	۱۰۰٪

جدول ۸. مقایسه وجوه محیط و بوم

قابل توجهی نیست (۲۰٪). و از آنجا که فراوانی مفاهیمی که «نمی‌گوید و به کار می‌برد» بسیار اندک است (۶٪)، می‌توان در مجموع چنین پذیرفت که ضعف دانشجویان بیشتر در به کارگیری مفاهیم است. ۶۱٪ وجوه و ابعاد عملکرد، ۳۴٪ وجوه و ابعاد طرح تصویری و همچنین ۲۵٪ وجوه و ابعاد محیط وبوم را نمی‌تواند در کار لحاظ کند (جدول ۹ و نمودار ۶).

### ج) بررسی نهایی کار کلاس

در پایان ترم دانشجویان هنگام تحویل کار ابتدا پروژه خود را معرفی کردند و سپس نظرخواهی از آن‌ها در خصوص پروژه‌ها به عمل آمد. این نظرخواهی پس از چند روز کار سخت برای تحویل پروژه در شرایط خستگی دانشجو اخذ شد.

جدول ۱۰ نشان می‌دهد که بعد روابط پلان در وجه عملکرد سهم فوق العاده‌ای داشته است. (جدول ۱۰)  
جدول ۱۱ نشان می‌دهد ابعاد ترکیب حجمی و ایده بیشترین سهم را در وجه طرح تصویری داشته است. (جدول ۱۱)

جدول ۱۲ نشان می‌دهد که هماهنگی با سایت سهم فوق العاده‌ای در وجه بوم و محیط داشته است. (جدول ۱۲)  
با توجه به جدول ۱۳ مشخص می‌شود که بیشترین فراوانی متعلق به مفاهیمی است که دانشجویان با آن نه آشنایی دارند و نه به کار می‌برند. مقایسه جدول ۱۳ با

جدول ۹، که مربوط به وضعیت دانشجویان در ابتدای ترم تحصیلی است، نشانه تفاوت معنی داری است که گویای مشکلی در روند تحقیق است. این مشکل که به صورت یک عامل مداخله‌گر به نتیجه تحقیق خدشه وارد کرده است عمدتاً مربوط بوده است به:

۱) عدم شرکت ۱/۴ کلاس در نظرخواهی نهایی؛

۲) عدم شرکت مؤثر بقیه در نظرخواهی پایان ترم.

در پایان نظر استادان نیز در مورد وضعیت دانشجویان اخذ شد. مقایسه نتیجه نظرخواهی دانشجویان و استادان، گویای تفاوت معنی داری است که متأسفانه ناشی از عامل مداخله‌گر «خستگی دانشجویان در موقع نظرخواهی نهایی است».

### د) نتیجه‌گیری نهایی

در مجموع در مقایسه جدول ۹، که مربوط به کار دانشجویان در ابتدای ترم است، با جدول ۱۴، که مربوط به کار دانشجویان براساس نظر استادان در انتهای ترم است، می‌توان گفت:

۱) دانشجویان با مفاهیم سه گانه عملکرد، محیط و بوم و طرح تصویری آشنا بوده‌اند و در نظرخواهی خود در اسکیس اولیه و کارنهایی وجوه و ابعاد آن را بیان کرده‌اند. به بیان دیگر، دانشجویان مفاهیم مربوط را می‌دانند و کار مدرس تنها تنظیم این مفاهیم به صورت صفات و ویژگی‌های طراحی در قالب دسته بندی‌های کاربردی

حوزه	وجوه	عملکرد	طرح تصویری	محیط و بوم	درصد عملکرد	درصد طرح تصویری	درصد محیط و بوم	درصد کل
۱. می‌گوید و به کار می‌برد	۶	۴۵	۷	۷/۵	۲۸	۱۷/۵	۲۰٪	
۲. می‌گوید و به کار نمی‌برد	۴۹	۵۴	۱۰	۶۱	۳۴	۲۵	۴۰٪	
۳. نمی‌گوید و به کار می‌برد	۰	۱۳	۵	۰	۸	۱۲/۵	۶٪	
۴. نمی‌گوید و به کار نمی‌برد	۲۵	۴۸	۱۸	۳۱/۵	۳۰	۴۵	۳۴٪	

جدول ۹. مقایسه دسته بندی سه گانه در محورهای گفتن و به کار بردن<sup>۱</sup>

۶. روش محاسبه در گزارش تحقیق آمده است.

است.

۲) دانشجویان با مفاهیم عملکرد و محیط و بوم نه تنها آشنا شده‌اند، کار برد آن را در طرح خود در وجوه و ابعاد مختلف آن نیز تجربه کرده‌اند. البته در این مقوله سهم هر کدام از ابعاد و وجوه متفاوت است. ۳) در خصوص طرح تصویری به نظر می‌رسد، نتایج گویای ضعف دانشجویان در کاربرد آن در طرح معماری است. این ضعف لزوم تأکید بر فرایند خلاقیت در برنامه درسی کلاس را در بردارد و گویای آن است که در کارگاه طراحی I به قدر کافی به آن پرداخته نشده است (۲۳٪ مفاهیمی را که می‌گوید می‌تواند به کار برد).

۴) از آنجا که هدف کارگاه رشد طرحواره ذهنی دانشجو در فرایند آموزشی کارگاه طراحی I در نظر گرفته شده، لازم است در برنامه کلاس بر این اساس تجدید نظر شده و هماهنگ با این هدف، سیاست گذاری شود (در مورد طرح تصویری، تأکید بیشتری است).

### هـ) نقایص و اشکالات

به طور کلی در مطالعات انجام شده اشکالات زیر مشهود بود:

- ۱) ندادن نمره اسکیس اولیه توسط استادان و در نتیجه از دست دادن امکان مقایسه نمرات اخذ شده توسط دانشجویان بر اساس نظرات خودشان با نمرات اخذ شده توسط دانشجویان براساس نظرات اساتید (این مقایسه اعتبار درونی و اطمینان پروژه را می‌افزاید).
- ۲) عدم توجه دانشجویان برای همکاری و مشارکت در روند آموزش کلاس با شرکت فعال در جلسات بحث و بررسی کارها و همچنین ارائه اظهار نظر در خصوص کارهای دانشجویان دیگر.
- ۳) عدم جمع بندی و تجزیه و تحلیل کار دانشجویان بلافاصله پس از برگزاری هر اسکیس و در نتیجه لحاظ نکردن رعایت نقاط ضعف و قوت دانشجویان در برنامه آموزشی مدرس برای درس از اولین نظرخواهی تا پایان ترم و نظرخواهی نهایی.

مفهوم	امتیاز	درصد
روابط پلان	۵۴	۷۵٪
استفاده بهینه از فضا	۶	۹٪
نورگیری	۶	۹٪
استانداردها	۴	۴/۵٪
سلسله مراتب	۲	۲٪
مجموع امتیازات محور	۷۲	۱۰۰٪

جدول ۱۰. مقایسه وجوه عملکرد

مفهوم	امتیاز	درصد
ترکیب حجمی	۴۶	۱۵٪
رابطه حجم و عملکرد	۲۲	۷٪
هندسه	۲۶	۸٪
سادگی	۲۶	۸٪
ایده	۴۸	۱۵٪
ارائه	۳۸	۱۲٪
کیفیت فضا	۳۸	۱۲٪
نما	۴۰	۱۳٪
ورودی	۲۰	۶٪
الگوها و عناصر سستی	۱۰	۳٪
گسترده‌گی	۲	۱٪
مجموع امتیازات محور	۳۱۶	۱۰۰٪

جدول ۱۱. مقایسه وجوه طرح تصویری

مفهوم	امتیاز	درصد
تطابق با سایت	۵۲	۹۰٪
هماهنگی اقلیمی	۶	۱۰٪
مجموع امتیازات محور	۵۸	۱۰۰٪

جدول ۱۲. مقایسه وجوه محیط و بوم

۴) عدم توجه کامل مدرس یا مدرسان در این خصوص که آموزش طراحی I تنها یادگیری فرایند طراحی معماری نیست، بلکه باید در طول ترم، با به کارگیری وجوه و ابعاد مطرح شده در این فرایند ذهن بنه (اسکیمای) دانشجو رشد یابد.

۵) وجود عوامل مداخله گر و مستقل در تحقیق به شرح زیر:  
الف) از آنجا که دانشجویان ترم قبل، پروژه واحد مسکونی خود را در کلاس درس ارائه داده‌اند و توضیحاتی درباره پروژه خود بیان کرده‌اند، این توضیح مفاهیمی را هر چند نامشخص در ذهن و زبان دانشجویان جاری ساخت و تأثیر خود را در نظرخواهی اولیه و در نتیجه ارزیابی ما به جای گذاشت؛

ب) عدم هماهنگی کامل استادان در ارائه مطالب آموزشی

به دانشجویان؛

ج) تشکیل کلاس در اتاقی (که به اشتباه نام کارگاه بر آن نهاده شده بود) که فاقد ویژگی‌های لازم برای رشد ذهن بنه دانشجو بود.

د) البته بافت کلاس متشکل از دانشجویان تهرانی و شهرستانی (در کلاس ۲۰ نفره، چهار دانشجوی شهرستانی حضور داشته است) و همچنین دانشجویان دختر و پسر (اکثریت با دختران بود) نیز عاملی قابل اعتنا در نظر گرفته شد، که در بررسی نهایی مشخص شد عملاً این دو عامل به صورت عامل مستقل عمل کرده‌اند و در کار و نتیجه تحقیق خللی ایجاد نکرده‌اند.<sup>۴</sup>

۶) عدم ارزیابی نهایی از وضعیت یکایک دانشجویان از نظر رشد ذهن بنه (اسکیمای) آن‌ها.

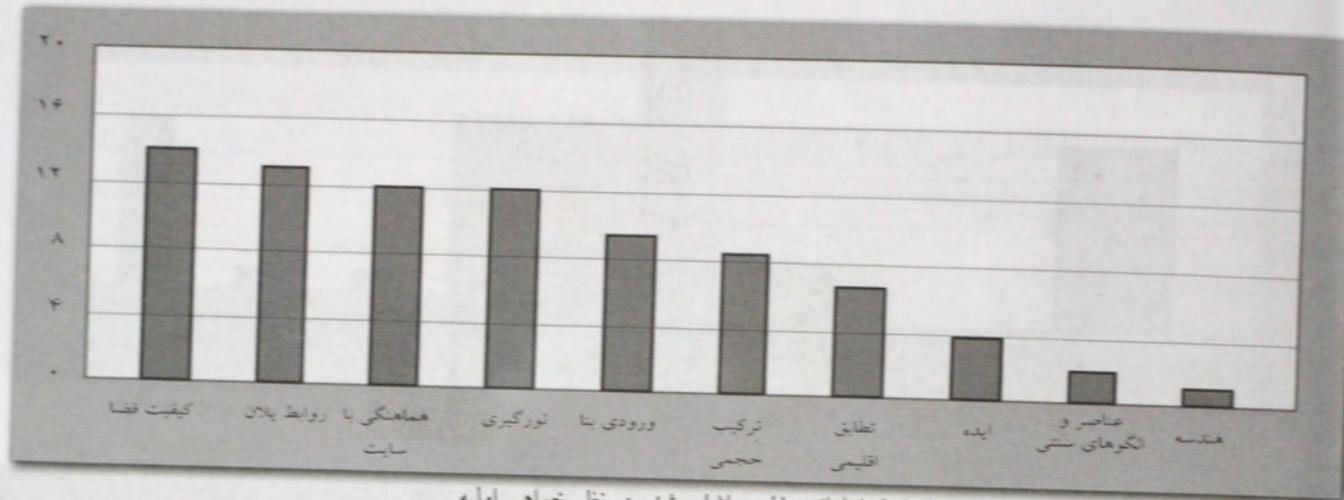
حوزه	وجوه	عملکرد	طرح تصوری	محیط و بوم	درصد عملکرد	درصد طرح تصوری	درصد محیط و بوم	تعداد کل	درصد کل
۱. می گوید و به کار می برد	۱۲	۴۵	۱۱	۰/۱۶	۰/۲۷	۰/۳۷	۶۸	۲۵٪	
۲. می گوید و به کار نمی برد	۱۱	۴۹	۷	۰/۱۵	۰/۳۰	۰/۲۳	۶۷	۲۵٪	
۳. نمی گوید و به کار می برد	۱	۱۹	۰	۰/۱	۰/۱۱	۰	۲۰	۰/۷٪	
۴. نمی گوید و به کار نمی برد	۵۱	۵۲	۱۲	۰/۶۸	۰/۳۲	۰/۴۰	۱۱۵	۴۳٪	

جدول ۱۳. مقایسه دسته بندی سه گانه در محورهای گفتن و به کار بردن

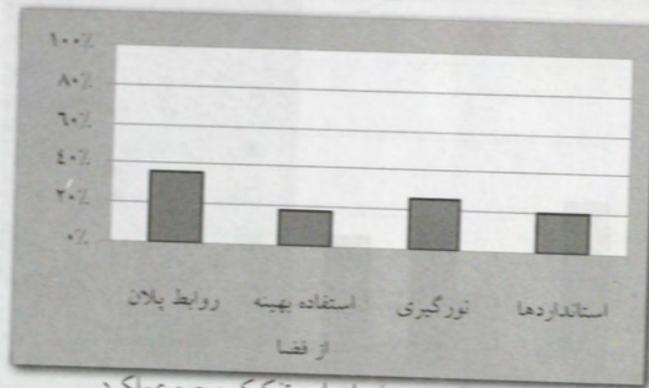
حوزه	وجوه	عملکرد	طرح تصوری	محیط و بوم	درصد عملکرد	درصد طرح تصوری	درصد محیط و بوم	درصد کل
۱. می گوید و به کار می برد	۴۵	۶۱	۲۰	۳۸	۲۳	۴۰	۲۹٪	
۲. می گوید و به کار نمی برد	۵۰	۱۱۰	۱۹	۴۲	۴۱	۳۸	۴۱٪	
۳. نمی گوید و به کار می برد	۵	۱۱	۲	۴	۴	۵۰	۴٪	
۴. نمی گوید و به کار نمی برد	۱۹	۸۶	۹	۱۶	۳۲	۱۸	۲۶٪	

جدول ۱۴. مقایسه دسته بندی سه گانه در محورهای گفتن و به کاربردن، بر مبنای نظر استادان

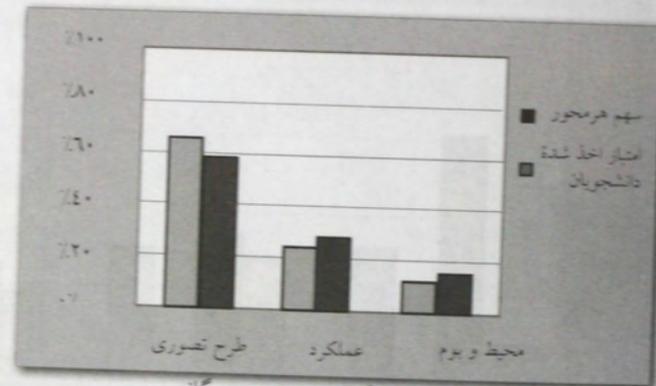
۱. نتایج حاصل از وضعیت دانشجویان دختر و پسر شهرستانی و تهرانی در پیوست ها آمده است



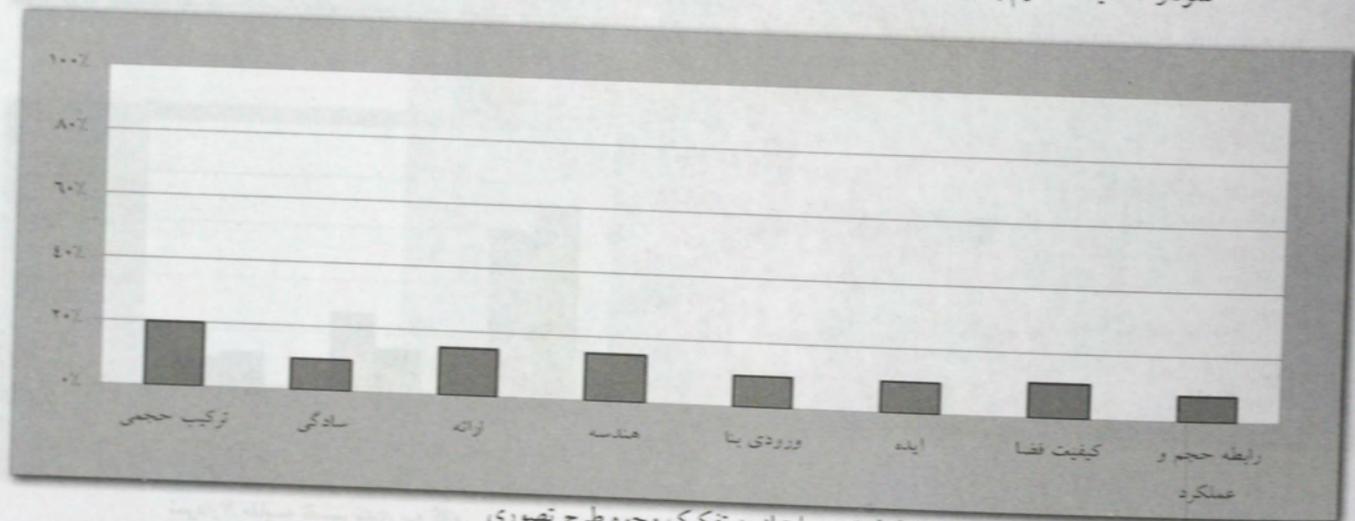
نمودار ۱. فراوانی مفاهیم اشاره شده در نظر خواهی اولیه



نمودار ۳. توزیع امتیازها به تفکیک وجوه عملکرد



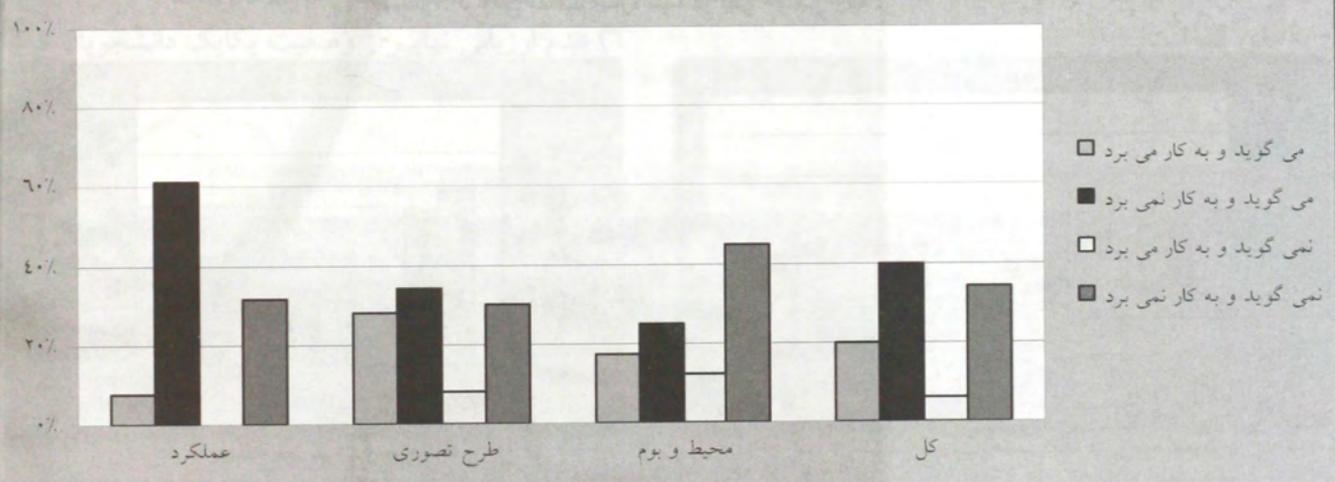
نمودار ۲. مقایسه تقسیم بندی سه گانه



نمودار ۴. توزیع امتیازها به تفکیک وجوه طرح تصویری



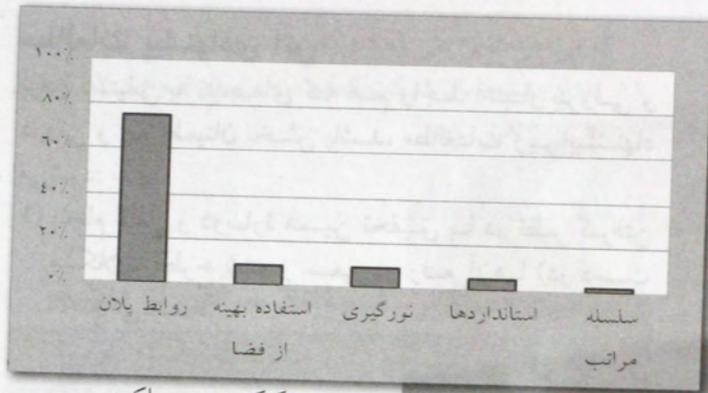
نمودار ۵. توزیع امتیاز به تفکیک وجوه محیط



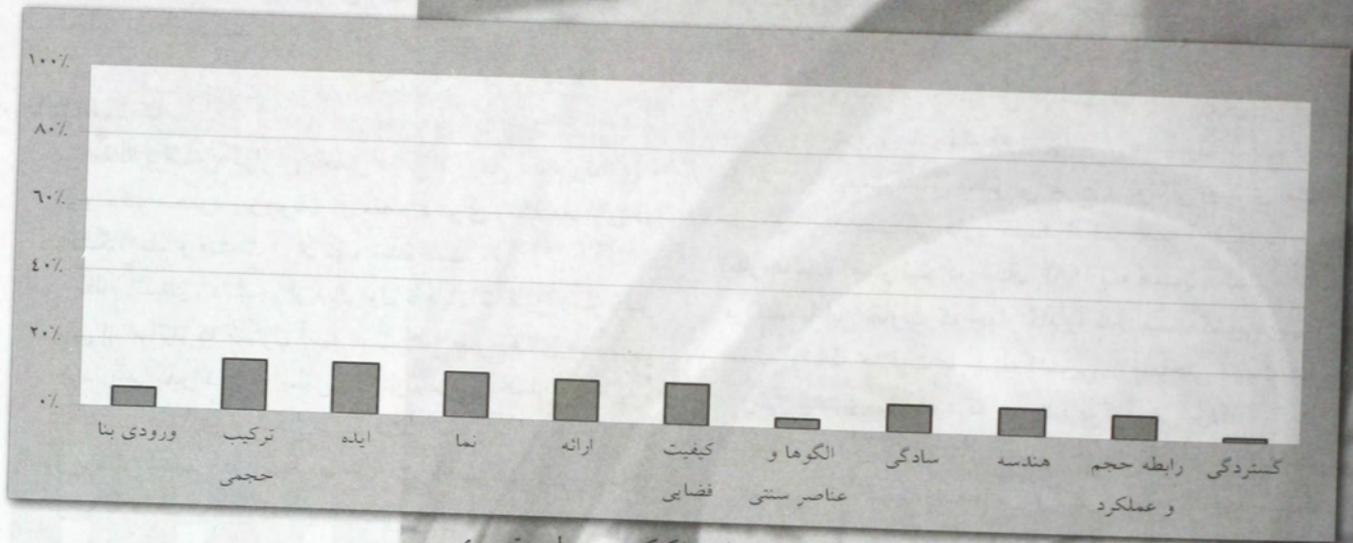
نمودار ۶. توزیع فراوانی حوزه‌ها



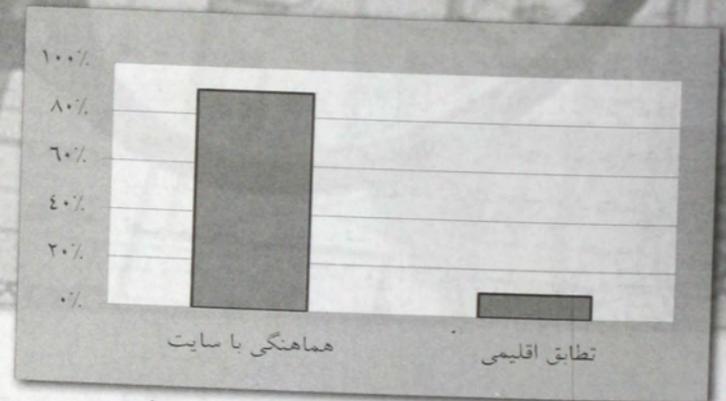
نمودار ۷. مقایسه تقسیم بندی سه گانه



نمودار ۸. توزیع امتیازها به تفکیک وجوه عملکرد



نمودار ۹. توزیع امتیازها به تفکیک وجوه طرح تصویری



نمودار ۱۰. توزیع امتیازها به تفکیک وجوه محیط و بوم

## مطالعات پیشنهادی آتی

برای دستیابی به نتیجه‌ای که هم واجد اعتبار بیرونی و درونی و هم اطمینان بخش باشد، مطالعات زیر پیشنهاد می‌شود:

۱) انجام کامل و دوباره همین تحقیق با در نظر گرفتن مشکلات مطرح شده و سعی در رفع آن‌ها (در دست انجام می‌باشد)؛

۲) تشویق مشارکت دانشجویان در فرایند آموزش طراحی معماری در کارگاه طراحی؛

۳) بررسی روان‌شناختی ویژگی‌های شخصی دانشجویان و لحاظ آن در فرایند آموزش طراحی معماری.

## یادداشت‌ها

۱. این مقاله براساس گزارش تحقیق درس «روش علوم رفتاری» آقای دکتر محمود رازجویان در مقطع دکترای رشته معماری در دانشگاه علم و صنعت ایران تهیه شده است.

۲. در نظام آتلیه‌ای، دانشجویان از سال اول تا پایان تحصیل زیر نظر یکی از اساتید که مسئول آتلیه است کلیه طرح‌های معماری خود را می‌گذرانند و بر اساس ساختار نظری - عملی آن آتلیه، شخصیت معماری او شکل می‌گرفت.

۳. دو پرسش اساسی در اینجا مطرح است که در عین ذکر آن‌ها با توجه به هدف تحقیق فعلاً به آن نمی‌پردازیم:  
پرسش اول: آیا هدف آموزش طراحی معماری تربیت طراح معماری است یا معمار؟

پرسش دوم: چند درصد فارغ‌التحصیلان معماری منحصرأ به کار طراحی معماری و چند درصد به بقیه کارها از جمله طراحی پروژه‌های مسکونی، کار در شهرداری‌ها، مدیریت‌های کارگاهی، مدیریت‌های اجرایی و ... مشغول می‌شوند.

این پرسش‌ها نیازمند تحقیقات مستقل و جداگانه‌ای است.

۴. در خصوص خلاقیت، دیدگاه و نظرهای مختلفی وجود دارد که طیفی وسیع را شامل می‌شود. جان لنگ در کتاب *آفرینش نظریه معماری* اظهار می‌دارد:

چهار فرایند اصلی به عنوان اساس خلاقیت در طراحی

تشخیص داده شده‌اند:

۱. تدارک (preparation)

۲. نهفتگی (incubation)

۳. روشننگری (illumination)

۴. نفی و اثبات (verification)

(منبع: Pickenson and Robertshow, 1975)

تدارک یا آمادگی به فعالیت‌های آگاهی و شناخت، نهفتگی

به فرایندهای فکری ناشناخته که شامل ادراک مسائل و پرورش سناریوهایی برای جستجوی راه حل است باز می‌گردد.

روشننگری به بینش طراحی نسبت به ماهیت مسئله و راه حل‌های بالقوه آن گفته می‌شود. نفی و اثبات فرایندی است که در آن راه حل بالقوه و قابل دوام طراحی به دست می‌آید. تدوین کل فرایند

به کار سخت و زیاد نیاز دارد. کیفیت محصول نهایی فرایند طراحی به کیفیت دانش محتوایی طراح و توانایی او برای استفاده خلاق از آن بستگی دارد. کلید تفکر خلاق قدرت ابداع

نگاره‌هاست (میر نیز در سال ۱۹۸۳ به همان مکانیزم اشاره می‌کند، با این تفاوت که چهار گام را مدل مسئله‌گشایی بیان کرده است. ارتباط خلاقیت با مسئله‌گشایی از مباحثی است که به

بررسی بیشتری نیاز دارد که به آینده موكول می‌شود).

۵. عملکرد: این عنوان برای مجموعه‌ای از تصورات دانشجویان انتخاب شد که بر جنبه‌های کارکردی فضاها و واحدهای مسکونی در جوه و ابعاد گوناگون دلالت داشت.

۶. محیط و بوم: مجموعه‌ای از تصورات دانشجویان مربوط به زمینه و اقلیم طرح در این دسته بندی قرار گرفت.

۷. طرح تصویری: این عنوان حاوی مجموعه‌ای از تصورات دانشجویان بود که در فرایند خلاقیت ایفای نقش می‌کرد.

۸. وجوه: ویژگی‌ها یا صفاتی بودند که دانشجویان در حد تصور بر اساس دسته‌بندی سه گانه عملکرد، محیط و بوم، و طرح تصویری مطرح کرده بودند.

۹. ابعاد: متغیرهایی را شامل می‌شد که واجد ویژگی مشترکی در چارچوب یکی از وجوه بود و محدوده آن وجه را از کم تا زیاد مشخص می‌کرد.

۱۰. در خصوص ملحوظ نشدن اسکیس حجم در بررسی‌ها فاصله

کوتاه بین اسکیس اولیه و اسکیس حجم و عدم پیشرفت کلی در کلاس در آن فاصله زمانی کوتاه بود که نشان می‌داد نتایج معنی داری از وضعیت کلاس عاید نخواهد شد. این مسئله گویای ضرورت در نظر گرفتن فاصله زمانی بین اسکیس‌هایی

که می‌خواهد بررسی شود و دقت بیشتر در برنامه کلاس است. ۱۱. تعداد دانشجویان شرکت کننده در این نظرخواهی ۱۷ نفر از ۲۰ نفر کلاس بودند.

### پیوست‌ها

### پیوست الف) پرسشنامه نظرخواهی از دانشجو

#### دانشجوی عزیز

دفتر نظارت و سنجش آموزش وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت آگاهی از کیفیت مسائل آموزشی در نظر دارد به طرق مختلف بررسی‌هایی را انجام دهد، از آن جمله پرسشنامه حاضر می‌باشد که صرفاً با هدف ارتقاء سطح کمی و کیفی آموزش دانشگاه‌ها تنظیم شده است. لطفاً در کمال دقت به سؤالات پاسخ دهید و برای ارائه نظرات تکمیلی خود از پشت پرسشنامه استفاده کنید.

با تشکر، دفتر نظارت و سنجش آموزش و جذب نیرو

نام استاد.....  
 نام درس.....  
 رشته تحصیلی.....  
 سال ورود به دانشگاه.....

تعداد واحدهایی که تاکنون گذرانیده اید.....  
 تعداد واحد هایی که در این ترم داشته اید.....  
 معدل ترم گذشته.....  
 معدل کل.....

لطفاً نظرات خود را با گذاردن علامت × در مربع مشخص کنید

ضعیف	متوسط	خوب	بسیارخوب	
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۱. توانایی تفهیم و انتقال مفاهیم اساسی درس
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۲. توان علمی و میزان تسلط بر موضوع درس
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۳. شیوه تدریس و به‌کارگیری روش‌های مناسب و استفاده از امکانات موجود جهت آموزش
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۴. شرکت دادن دانشجو در مباحث درس و ایجاد انگیزه و رغبت در دانشجو جهت تحقیق و مطالعه
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۵. رعایت نظم و پیوستگی در ارائه مطالب
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۶. میزان رعایت نظم و مقررات آموزشی (حضور به‌موقع و رعایت طول زمان کلاس، کنترل حضور غیاب دانشجویان و...)
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۷. آمادگی و در دسترس بودن استاد برای رفع اشکالات درسی
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۸. میزان ارائه مطالب و اطلاعات جدید توسط استاد و معلومات عمومی ایشان در مورد مطالب جنبی مرتبط با درس
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۹. میزان تأثیر تکالیف تعیین شده در یادگیری و مناسب بودن شیوه ارزیابی فعالیت‌های علمی دانشجویان
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	۱۰. رفتار اجتماعی با دانشجویان و ایجاد علاقه و احترام متقابل

لطفاً نظرات تکمیلی خود را پشت صفحه مرقوم فرمایید.

### طرح معماری (۱)

تعداد واحد: ۵ واحد

نوع واحد: نظری، کارگاهی

پیشنیاز: مقدمات طراحی معماری (۲)

#### هدف:

طرح معماری (۱)، به عنوان اولین پروژه جامعی که دانشجویان با آن مواجه می شود، در حقیقت باید نکات و یافته‌های دو کارگاه مقدمات طراحی معماری (۱) و (۲) را در قالب یک تمرین با هم تالیف نماید. در این پروژه تمرین و آموختن روش دست یابی به ایده کلی و پرورش آن برای رسیدن به طرح معماری یعنی سیر از سوال (برنامه) به جواب (طرح) مورد تاکید است. این سیر، یا به عبارتی فرایند طراحی، با به کار گرفتن مولفه های موثر در شکل گیری معماری که در مقدمات طراحی معماری (۱) و (۲) به صورت بسیط و جدا جدا مورد تمرین قرار گرفته است، در قالب یک پروژه جامع تجربه می شود.

#### موضوع:

موضوع این طرح باید عملکردهای ساده و ملموس داشته باشد تا دانشجویان آغازگر بتواند بر ابعاد مختلف طرح احاطه نسبی یابد. ضمناً به خاطر حفظ جامعیت، که وجه تمایز این طرح با تمرینهای مقدمات طراحی معماری (۱) و (۲) است، لازم است به تمامی عوامل اصلی تاثیر گذار بر یک اثر معماری نظیر محیط، بستر و زمینه طرح، نظام عملکردی، سازمان فضایی و... مورد توجه قرار گیرد. بدین ترتیب موضوعاتی همچون پایانه های کوچک، بازار میوه نمایشگاههای ساده، کارگاه تولیدی و نظایر آنها که عملکردهایی پیچیده ندارند برای این پروژه ها پیشنهاد می شوند. زمین طرح در حد ۱۵۰۰ متر مربع و سطح زیر بنا ۵۰-۳۰ درصد عرصه توصیه می گردد.

#### پیشنهادهای:

- برای پیشبرد بهتر آموزش توصیه می شود نکات و مراحل ذیل مد نظر باشد:
- بررسی ایده کلی در چند بنای مشابه و آشنایی با چگونگی نقش موثر ایده کلی در وحدت بخشیدن به طرح
- شناخت مولفه های موثر زمینه و بستر طرح در بوجود آمدن ایده کلی
- شناخت و تجزیه و تحلیل تاثیرات متقابل اثر معماری و بستر طرح که پس از استقرار در زمینه پدید می آید.
- ارائه این طرح لازم است همراه با ساخت ماکت باشد و نقشه ها نیز در مقیاس ۱/۲۰۰ تا ۱/۵۰۰ تهیه شوند.
- با توجه به تفاوت های فردی دانشجویان، دست یابی به جوابهای صحیح متعدد برای یک موضوع، با حفظ راستای

## پیوست ج) روش آموزش طرح I

- بالا بردن توانایی تکنیکی دانشجو در ارائه ایده
- ایجاد حس اعتماد به نفس برای انجام عمل طراحی
- آشنایی دادن دانشجو با مزیت نسبی او در طراحی و شناخت نقاط آسیب پذیر
- آموزش فرایند طراحی به دانشجو به صورت پکیج
  - کمی ( برنامه )
  - کیفی ( مبانی نظری )
- سیلان فکر و ذهن دانشجو در عالم خیال برای دستیابی به عمل کشف
- فرا رفتن از عالم حس - فرو آمدن از عالم عقل
- روش دست یابی به ایده و پرورش آن در قالب:
  - درباره معماری (مطالعات)

Concept-

-طراحی پلان

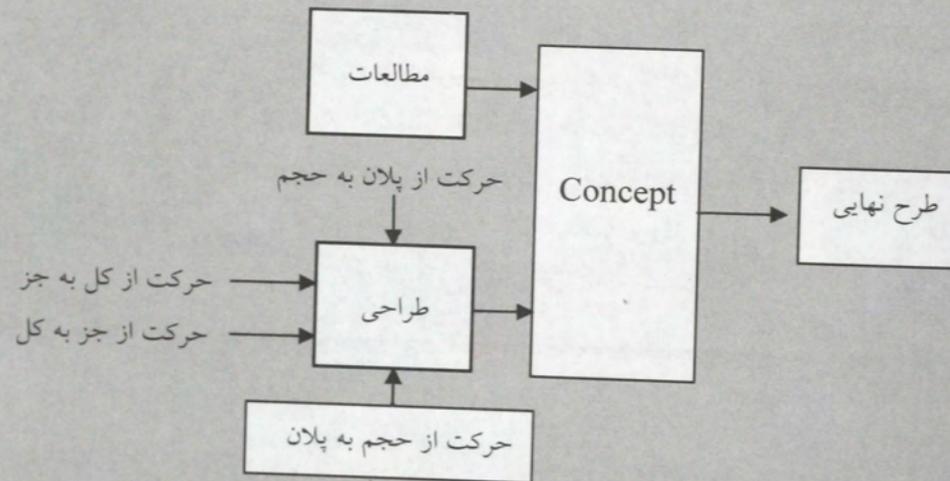
طراحی حجم

طراحی نما

طراحی معماری داخلی

طراحی سایت

اهداف



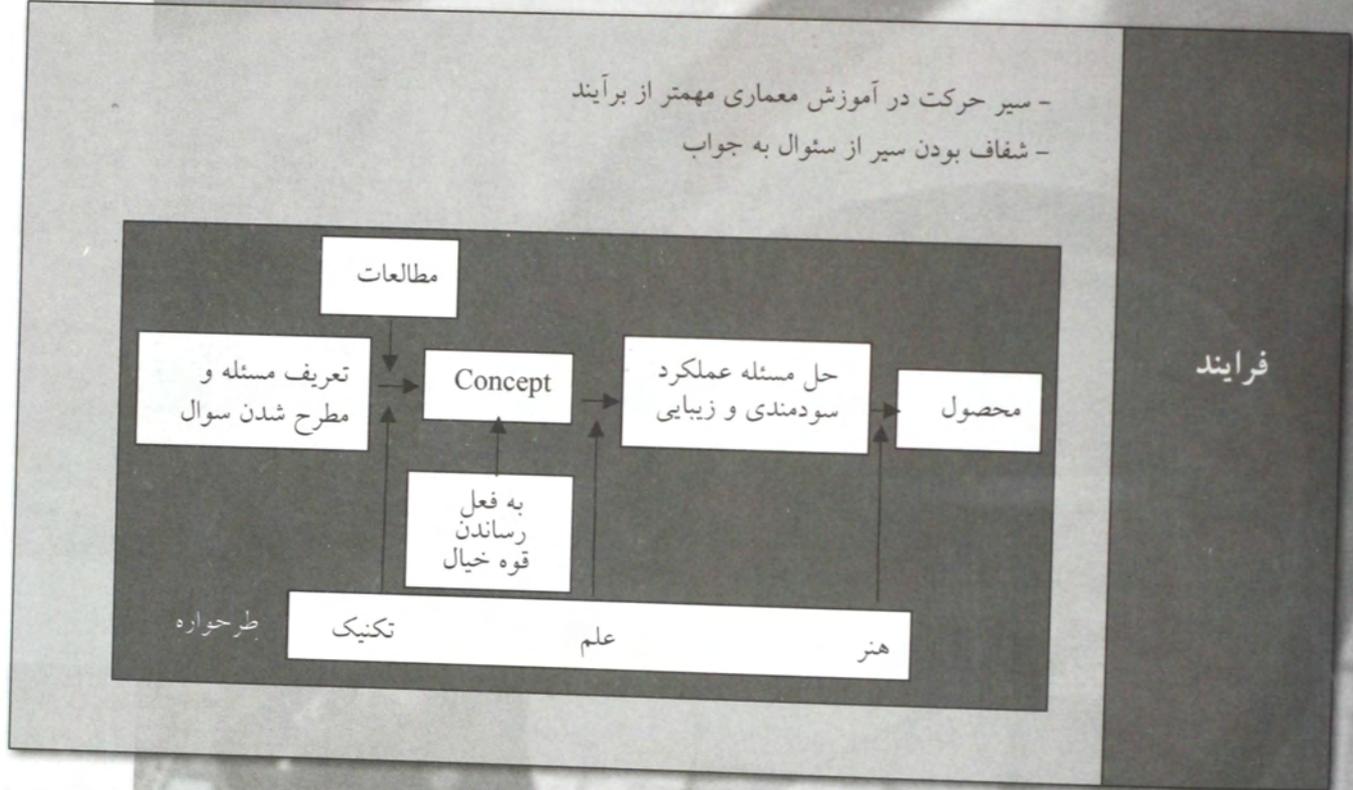
- مطالعات

- کتابخانه ای: کمی / اندازه- برنامه ریزی / نمونه / سستی، مدرن  
کیفی / ویژگی فضا
- میدانی: نمونه سستی / نمونه مدرن
- انسان و معماری (نیاز عملکردی): / نیاز مادی، نیاز غیر مادی
- محیط و معماری (نیاز محیطی)
- اقلیم
- مفاهیم پایه
- کمی / فرم، فونکسیون، ساماندهی پلان  
هندس، اقلیم و بوم (جغرافیا)، تاریخ
- کیفی / ترکیب، هارمونی، آرامش، باز و بسته بودن، سودمندی  
تناسب، کتراست، سنگینی و وقار، زیبایی
- تبادل، تنوع، سبکی و پرواز، امنیت

برنامه

پیوست ج) برنامه کلاس طرح I

- سیر حرکت در آموزش معماری مهمتر از برآیند
- شفاف بودن سیر از سؤال به جواب



فرایند

طرح درس

فاز ۱:

- تمرین ۱: جلسه آشنایی با دانشجوی
- مشارکت: اسکیز / بررسی

فاز ۲:

- تمرین ۲: جلسه شناخت عناصر و جزئیات و اجرا و استراکچر طراحی معماری به صورت کتابخانه ای و کمی و تجربه شده
- مشارکت: انجام مطالعات / ارایه گزارش: کتبی، شفاهی / سفر

فاز ۳:

- تمرین ۳: جلسه باز شناسی و شناخت دانشجوی از مقوله طراحی معماری به صورت کمی و کیفی
- مشارکت: اسکیز خانه مسکونی / بررسی / کرکسیون

فاز ۴:

- تمرین ۴: انجام پروسه کشف در طراحی معماری
- مشارکت: اسکیز حجم / Consept / اسکیز پلان / بررسی / کرکسیون

فاز ۵:

- تمرین: انجام طراحی واحد مسکونی
- مشارکت: اسکیز نما / اسکیز سایت / بررسی / کرکسیون

فاز ۶:

- تمرین: تحویل موقت
- مشارکت: نظر خواهی

پیوست د) برنامه کلاس طرح (I)

نوع کلاس و نحوه اجرا

- مشارکت جویی و مشارکت پذیری
- نظم و انضباط
- کار در آتلیه
- تاکید روی اسکیز
- همکاری و کمک به دانشجوی در کلاس

پیوست (د) برنامه کلاس طرح (I)

تاریخ	برنامه پیش بینی شده	برنامه انجام پذیرفته در کلاس	ملاحظات
شنبه ۸۰/۱۲/۱۱	جلسه توجیهی / معرفی برنامه کلاسی	معرفی برنامه کلاسی / معرفی موضوع و نحوه مطالعات پیش از طراحی / سناریو / برنامه ریزی فیزیکی	۱۰۰ درصد
سه شنبه ۸۰/۱۲/۱۴	بررسی عملکرد دانشجویان ترم پیش	توضیح هریک از دانشجویان ترم گذشته در مورد طراحی خود و ارزش گذاری کار توسط خود دانشجویان و همچنین نظر سنجی از دانشجویان ترم جدید با توجه به نداشتن اطلاعات + کرکسیون سناریو + کرکسیون برنامه ریزی فیزیکی	۱۰۰ درصد
شنبه ۸۰/۱۲/۱۸	اسکیس ( طرح اولیه + دیاگرام ارتباطی یک خانه شامل نما و پرسپکتیو سایت ۲۰×۱۰×۴۰~۲۰ (تقریباً آزاد)	انجام اسکیس توسط دانشجویان - همزمان با اسکیس انتخاب موضوع مطالعات کتابخانه ای + برنامه ریزی فیزیکی + کرکسیون مطالعات اجزا واحد مسکونی ( پرسپکتیو داخلی + همجواری + نور + دسترسی	۱۰۰ درصد
سه شنبه ۸۰/۱۲/۲۱	ارزش گذاری اسکیس + تحویل مطالعات اجزا واحد مسکونی	ارزش گذاری اسکیس توسط خود دانشجویان ( نظر خواهی ) توضیح هر یک از دانشجویان در مورد کار خود و نظر خواهی از سایر دانشجویان در مورد آن کار + ارزش گذاری توسط اساتید و کرکسیون مطالعات اجزا واحد مسکونی	۵۰ درصد
شنبه ۸۰/۱۲/۲۵	بازدید از سایت	بازدید از سایت ، توضیح امکانات و موقعیت های وضعیت موجود	۱۰۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۱۲/۲۸			
شنبه ۸۱/۱/۱۷	تحویل برنامه ریزی فیزیکی + سناریو + مطالعات اجزا	تحویل برنامه ریزی فیزیکی و مطالعات برخی از دانشجویان + کرکسیون مطالعات کتابخانه ای و مطالعات اجزا ، توضیح در مورد تجزیه و تحلیل وضع موجود سایت ( اقلیم + دسترسی + امکانات )	۴۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۱/۲۰	تحویل مطالعات کتابخانه ای ( یک اثر از یک معمار ) + تحویل مطالعات + برنامه ریزی فیزیکی + کرکسیون تجزیه و تحلیل سایت	تحویل برنامه ریزی فیزیکی + سناریو + کرکسیون مطالعات کتابخانه ای و تجزیه و تحلیل سایت	۷۵ درصد
شنبه ۸۱/۱/۲۴	اسکیس ( دیاگرام ارتباطی و ایده ای ) + پلان + مقاطع از وضعیت موجود و ایده ای	انجام اسکیس کلاس + کرکسیون چند مورد مطالعات کتابخانه ای	۱۰۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۱/۲۷	ارزش گذاری اسکیس توسط اساتید + توضیح هریک از دانشجویان	توضیح هریک از دانشجویان در مورد کار خود + حذف اسکیس و عدم ارزش گذاری به علت نرسیدن به کیفیت مطلوب	۵۰ درصد
شنبه ۸۱/۱/۳۱	ارائه یک اسکیس حجمی از اسکیس انجام شده + پرسپکتیو از ورودی تکمیل پلان طراحی شده	کرکسیون حجم ها + کرکسیون مطالعات کتابخانه ای + ارائه پیشنهاد	۱۰۰ درصد

۱۶۵

صفحه

هشتم  
و  
شماره

## پیوست د) برنامه کلاس طرح (I)

تاریخ	برنامه پیش بینی شده	برنامه انجام پذیرفته در کلاس	ملاحظات
سه شنبه ۸۱/۲/۳	تحویل مطالعات ( کتابخانه ای ، اقلیم )	تعطیل شدن کلاس به علت شرکت در همایش آموزش معماری دانشگاه تهران	صفر درصد
شنبه ۸۱/۲/۷	اسکیس حجم + نظر خواهی	اسکیس حجم	۱۰۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۲/۱۰		کرکسیون حجم ارائه شده در اسکیس و سیر از حجم به پلان و یا معکوس	
شنبه ۸۱/۲/۱۴	توضیح اسکیس + نظر خواهی + سمینار مطالعات	توضیح اسکیس حجم + نظر خواهی + سمینار مطالعات کتابخانه ای	
سه شنبه ۸۱/۲/۱۷	- ده اتود از نحوه ترکیب در مکعب - هماهنگی ایده اولیه پلان و حجم	تحویل اتود حجمی + کرکسیون	۵۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۲/۲۴	کرکسیون حجم و پلان	کرکسیون	۸۰ درصد
شنبه ۸۱/۲/۲۸	کرکسیون	کرکسیون	۸۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۲/۲۱	کرکسیون پلان و حجم	کرکسیون پلان و حجم	۸۰ درصد
شنبه ۸۱/۳/۴	اسکیس نما( ارائه چهار نما به همراه پرسپکتیو از جبهه ارائه شده )	انجام اسکیس نما	۱۰۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۳/۷	کرکسیون نما، ارزیابی اسکیس + توضیح + نظر خواهی	توضیح دانشجویان + نظر خواهی از دانشجویان + توضیح اساتید	۷۵ درصد
شنبه ۸۱/۳/۱۱	کلیه نماهای اسکیس با توجه به مطالب ارائه شده از نمای جنوبی ۱۰ پرسپکتیو مقایسه		۱۰۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۳/۱۴	اردو، انجام اسکیس داخلی + ارائه تصاویر، آشنایی با بافت مسکونی سنتی متناسب با شرایط طراحی + کرکسیون	کرکسیون	۱۰۰ درصد
شنبه ۸۱/۳/۱۸	اتود سایت + ارائه حداقل دو پرسپکتیو از سایت و ورودی	انجام اسکیس	۱۰۰ درصد
سه شنبه ۸۱/۳/۲۱	کرکسیون : آماده کردن برای تحویل موقت + کرکسیون اسکیس سایت + نظر خواهی		۱۰۰ درصد
شنبه و سه شنبه ۸۱/۳/۲۵ و ۸۱/۳/۲۸	کرکسیون جمعی اساتید		۱۰۰ درصد
شنبه ۸۱/۳/۲۵	تحویل موقت + نظر خواهی ( نظر خواهی از روند کار کلاس)	تحویل موقت از دانشجویان + پلان ۱:۵۰ + سایت + مقاطع + نماها + پرسپکتیو	

## پیوست هـ) بررسی وضعیت دختران و پسران، تهرانی و شهرستانی در اسکیس اولیه

### مقایسه دختران و پسران

باتوجه به آنکه تعداد دختران ۱۱ نفر و تعداد پسران ۹ نفر است، نتایج حاصل نشان می‌دهد که دختران در زمینه عملکرد و محیط بوم از پسران وضعیت بهتری دارند. لیکن در کل تفاوت بین آن‌ها چندان محسوس نیست، ولی این مقایسه نشان می‌دهد دختران منطقی‌تر عمل کرده‌اند.

### مقایسه شهرستانی‌ها با تهرانی‌ها

باتوجه به اینکه تعداد شهرستانی‌ها ۴ نفر و تعداد تهرانی‌ها ۱۶ نفر است، نتایج فوق نشان می‌دهد که تهرانی‌ها چه در یکایک محورها و چه در کل، وضعیت بهتری نسبت به شهرستانی‌ها دارند.

### بررسی وضعیت دختران و پسران، تهرانی و شهرستانی در تحویل نهایی

باتوجه به جدول هـ-۳، هرچند تعداد دختران در این نظرخواهی ۸ نفر و تعداد پسران ۷ نفر و تعداد شهرستانی‌ها ۳ نفر و تعداد تهرانی ۱۲ نفر بوده‌اند، در وجه عملکرد تفاوت محسوسی بین دختران و پسران و دانشجویان تهرانی و شهرستانی وجود ندارد. در وجه طرح تصویری نیز نتایج به همین صورت است و در وجه محیط و بوم نتایج به نسبت بیشتری به هم نزدیک هستند.

در مقایسه کلی پسران نسبت به دختران امتیازات بیشتری کسب کرده‌اند و نیز دانشجویان شهرستانی از دانشجویان تهرانی در فراگیری موفق‌ترند. (نمودارهای ۱ و ۲)

### پیوست و) معادله‌ها و روش‌های محاسبه نتایج اسکیس‌ها

۱. در این بخش میزان پاسخگویی دانشجویان به هر محور با میزان اهمیت نسبی آن سنجیده می‌شود. روش کلی محاسبه درصدها به صورت زیر است:

I: مجموعاً سه مفهوم عملکرد، طرح تصویری و محیط و بوم

عملکرد به کل	طرح تصویری	محیط و بوم	کلی
۷۶	۱۷۸	۳۶	۲۹۰
۴۶	۱۳۶	۲۲	۲۰۴
۱۰۶	۲۶۸	۵۴	۴۲۸
۱۶	۴۶	۴	۶۶

جدول هـ ۱. مقایسه دختران و پسران تهرانی و شهرستانی در اسکیس اولیه

عملکرد	طرح تصویری	محیط و بوم	کلی
۴۲	۱۶۰	۳۲	۲۳۴
۳۰	۱۵۶	۲۶	۲۱۲
۶۰	۲۴۴	۴۶	۳۵۰
۱۲	۷۲	۱۲	۹۶

جدول هـ ۲. مقایسه دختران و پسران تهرانی و شهرستانی در تحویل نهایی

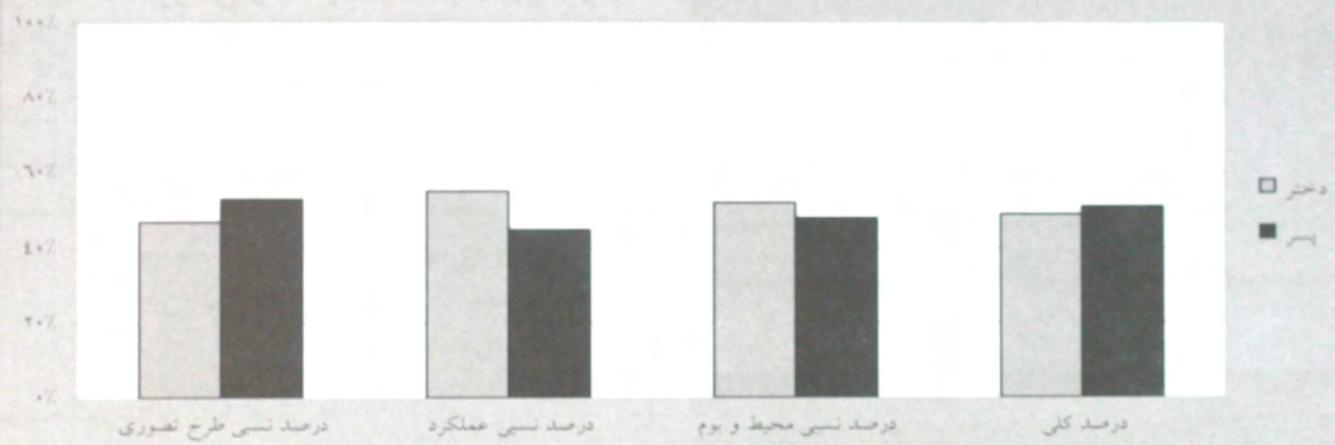
درصد نسبی عملکرد	درصد نسبی طرح تصویری	درصد نسبی محیط و بوم	درصد نسبی کلی
۵۵٪	۴۷٪	۵۲٪	۴۹٪
۴۵٪	۵۳٪	۴۸٪	۵۱٪
۵۶٪	۴۶٪	۴۹٪	۴۸٪
۴۴٪	۵۴٪	۵۱٪	۵۲٪

جدول هـ ۳. امتیازات وجوه سه گانه

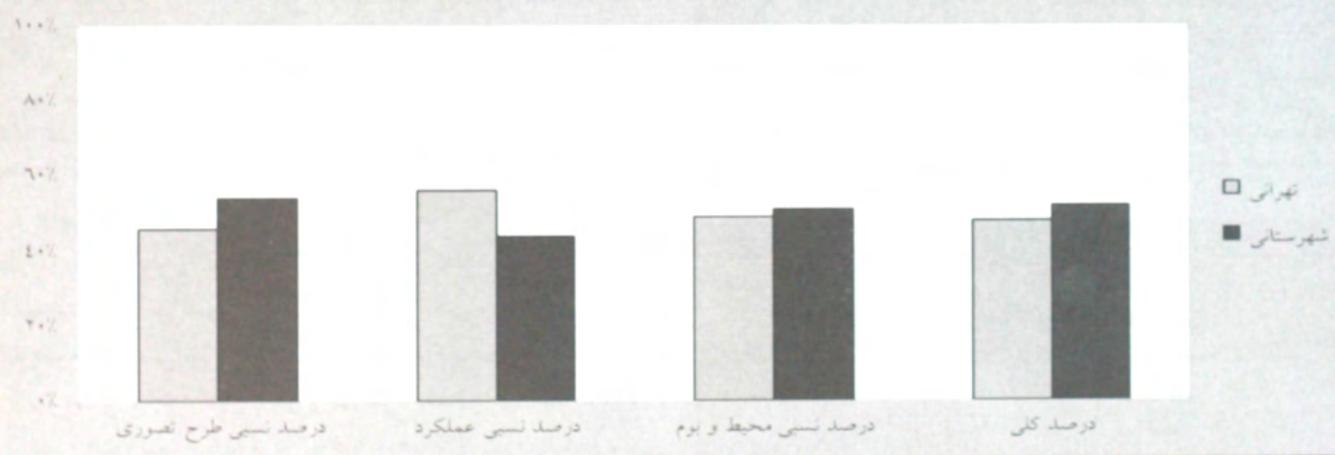
وجود دارد که هر یک شامل چند وجه‌اند.

II: تعداد وجوه در هر یک از این سه مفهوم مشخص شده و با هم جمع می‌شوند.

III: تعداد وجوه هر مفهوم بر مجموع به دست آمده در بالا تقسیم می‌شود، که این عدد معرف سهم آن مفهوم نسبت به کل می‌باشد که در سطح پایینی جدول درج شده است. سطح



نمودار هـ ۱. توزیع امتیازها به تفکیک دختر و پسر



نمودار هـ ۲. توزیع امتیازها به تفکیک دختر و پسر تهرانی و شهرستانی

فراوانی هر دسته در تعداد دسته مقابل ضرب شده، بر مجموع تعداد افراد تقسیم می‌شود. دو عدد به دست آمده از این طریق (دختران و پسران یا شهرستانی و تهرانی) با هم جمع می‌شود و هریک از اعداد به دست آمده در بالا بر این عدد مجموع تقسیم می‌شوند تا درصد نسبی آن‌ها به دست آید. مثال:

پاسخ‌دهندگان	فراوانی	امتیاز
A دسته	a	c
B دسته	b	d

بالای جدول نشان دهنده میزان امتیازات اخذ شده دانشجویان می‌باشد که از جدول امتیازات استخراج شده است. نسبت امتیاز هر محور به کل امتیاز اخذ شده نیز در این جدول ثبت می‌شود.

۲. در این بخش میزان امتیازات اخذ شده دختران و پسران نیز دانشجویان تهرانی و شهرستانی استخراج شده است (به تفکیک سه مفهوم موجود) و سپس در جدولی دیگر درصد نسبی آن‌ها به یکدیگر محاسبه شده است. روش محاسبه این درصد نسبی چنین بوده است که

$$B = (axd)/(a+b), \quad A = (cxb)/(a+b), \quad C = A+B$$

درصد دسته A نسبت به کل (درصد نسبی A)  $A/C =$   
 درصد دسته B نسبت به کل (درصد نسبی B)  $B/C =$   
 ۳. در این قسمت امتیازات اخذ شده به تفکیک وجوه هر مفهوم محاسبه شده است. به این صورت که مجموع امتیازات اخذ شده در هر وجه توسط دانشجویان، محاسبه و درصد آن نسبت به کل امتیازات اخذ شده محاسبه شده است.

۴. هدف از این بخش مشخص کردن وضعیت دانشجویان در چهار محور زیر است:  
 A: مفاهیم را می دانند و به کار می برند.  
 B: مفاهیم را می دانند و به کار نمی برند.  
 C: مفاهیم را نمی دانند و به کار می برند.  
 D: مفاهیم را نمی دانند و به کار نمی برند.

ابتدا تعداد افرادی که در هر مفهوم در ۴ تقسیم بندی فوق قرار دارند از جدول امتیاز دهی استخراج می شود و سپس برای محاسبه درصد نسبی آن ها فراوانی هر یک از ۴ وضعیت فوق بر مجموع وضعیت تقسیم می شود. مثال:

فراوانی هر یک از گروه ها هستند

$$A: \quad a/(a+b+c+d)$$

$$B: \quad b/(a+b+c+d)$$

$$C: \quad c/(a+b+c+d)$$

$$D: \quad d/(a+b+c+d)$$

در انتها نیز درصد کلی هر یک از این وضعیت ها با جمع سه مفهوم و محاسبه درصد نسبی آن محاسبه شده است.  
 ۵. رده بندی نمرات منتج شده از نظرسنجی های دانشجویان پس از نظرخواهی کتبی از دانشجویان و استخراج نتایج آن، با توجه به بالاترین امتیاز، رده بندی صورت می گیرد، به این صورت که ماکزیمم امتیاز هر آیت (۴ امتیاز برای دانستن و به کار بردن) در تعداد آیت ها ضرب می شود و امتیاز ماکزیمم به این صورت به دست می آید. با توجه به این امتیاز و امتیاز مینیمم که ۱۰ منظور شده است و نیز با توجه به بازده های تعریف شده توسط اساتید (A و B، ۳ نمره و C و D، ۲ نمره)

محدوده هر رده چنین مشخص می شود:  
 رده های A و B، ۳۰ درصد و رده های C و D، ۲۰ درصد از ۱۰۰ درصد کل بازده امتیازات را تشکیل می دهند. بنابراین، با ضرب امتیاز ماکزیمم در این در صد ها حد بالای هر رده مشخص می شود و در نتیجه بازده هر رده تعیین می شود:  
 حد بالای رده D = امتیاز ماکزیمم  $\times 20\%$   
 حد بالای رده C = امتیاز ماکزیمم  $\times 40\%$  ( $20\% + 20\%$ )  
 حد بالای رده B = امتیاز ماکزیمم  $\times 70\%$  ( $20\% + 20\% + 30\%$ )  
 حد بالای رده A = امتیاز ماکزیمم  $\times 100\%$  ( $20\% + 20\% + 30\% + 30\%$ )

### منابع و مآخذ

۱. لنگ، جان، آفرینش نظریه معماری، ترجمه علیرضا عینی فر، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۸۱.
۲. یونگ، کارل گوستاو، روانشناسی ضمیر ناخودآگاه، ترجمه محمد علی ایری، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ دوم، تهران، ۱۳۷۷.
۳. رازجویان، محمود، جزوه درسی روش علوم رفتاری، دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۸۰.
۴. سیف، علی اکبر، روش های اندازه گیری و ارزشیابی آموزش، ویرایش دوم، چاپ نهم، نشر دوران، تهران، ۱۳۸۱.
۵. ایروانی، محمود، روانشناسی احساس و ادراک، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)، ۱۳۷۱.
۶. فصلنامه معماری و فرهنگ، سال اول، شماره دوم و سوم، پاییز و زمستان ۱۳۷۸.
۷. رشد تکنولوژی آموزشی، دفتر انتشارات کمک آموزشی.
۸. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
۹. ندیمی، حمید، جزوه درسی آموزش معماری، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۰.

# تازه های بازار کتاب



## مهندس گیسو قائم

مریسی، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه  
شهیدبهشتی

در بخش تازه‌های بازار کتاب، برخی از کتاب‌هایی که اخیراً در زمینه معماری و شهرسازی منتشر شده است، بدون ارزیابی محتوایی آن‌ها و صرفاً برای آگاهی علاقه‌مندان به مطالعه این‌گونه کتاب‌ها، معرفی می‌شوند.



### زها حدید

### زیبایی‌های ناسازگار

نویسنده: چزار دستا

مترجم: دکتر حسین ماهوتی پور

ناشر: نشر امین دژ

تهران، چاپ اول، ۱۳۸۲

وزیری، ۹۶ صفحه، ۲۵۰۰ تومان

### ساختار کتاب:

پیشگفتار

درباره مدرنیته

سبکی

ریشه‌ها

### معماری تفاوت

مشارکت و همگرایی

نقشه - طرح - اثر

سخن نتیجه بخش

مصاحبه با زها حدید

ایستگاه آتش نشانی ویترا

مرکز ورزشی ال وحدا

ساختمان آپارتمانی IBA

طرح بخش شهری ویکتوریا

غرفه ویدئو موزیک گرونینگن

بار - رستوران مون سون

نمایشگاه فولی

خانه آپرای کاردیف

موزه کارنوتوم

مراجع

آثار منتشر شده و در دست ترجمه



### مجموعه مقالات

نهمین کنفرانس بین‌المللی مطالعه و

حفاظت و معماری خشتی یزد -

ایران

۱۱-۸ آذرماه ۱۳۸۲

ناشر: معاونت معرفی و آموزش،

سازمان میراث فرهنگی کشور

تهران، ۱۳۸۲

رحلی، ۳۲۷ صفحه

### ساختار کتاب:

کیفیت فضایی معماری گلین و شیوه

سنجش بازتاب‌های ادراکی / سید

محمد حسین آیت‌اللهی

ارگ و باروی خشتی و باستانی توس /

میترا آزاد

حفاظت - مرمت و احیای معماری

۱۷۰

صفحه

هشتم  
شماره



شهرهای کوچک؛ دلایل انتخاب  
منطقه و کانون های شهری مورد  
بررسی

مفاهیم کلیدی رویکرد

- نقش یا کارکرد

- شهر کوچک

- برنامه ریزی توسعه شهری - منطقه ای

مروری بر سابقه بررسی موضوع

## فصل دوم: چارچوب نظری -

### مفهومی

سیستم منطقه ای (شهری - منطقه ای)

ضرورت بررسی سیستم های منطقه ای

توسعه و سیستم های شهری -

منطقه ای

حوزه پیرامونی - عملکردی

سیر تکوینی رویکردهای برنامه ریزی

توسعه اقتصادی

الگوی نظری راهبرد "عملکرد شهری

در توسعه روستایی"

وزنه شهر کوچک در برنامه های توسعه

منطقه ای

## فصل سوم: شهرهای کوچک و

### تأثیرات کارکردی آن ها

تجربه های جهانی

تمرکز زدایی

توسعه حوزه های روستایی

تأثیر شهرهای کوچک در تحکیم روابط

شهری - روستایی

شهرهای کوچک و تعادل بخشی به نظام

اسکان جمعیت

شهر کوچک و توسعه پایدار منطقه ای

## فصل چهارم: تطور جایگاه شهرهای

### کوچک در نظام شهری -

#### منطقه ای

جایگاه شهر های کوچک در شبکه

شهری کشورهای جهان سوم

مرتبه جمعیتی شهرهای کوچک و

تحولات آن در شبکه شهری ایران

شهرهای کوچک در نظام شهری -

منطقه ای خوزستان

تحلیل قاعده رتبه - اندازه

## فصل پنجم: روش ها و مدل های

### آزمون و تحلیل رویکرد

الف) تعیین و ارزیابی کلان نقش

شهرهای کوچک

- بررسی تطبیقی شاخص های توسعه

شهری

- شاخص ها و مدل های تعادل فضایی

- جریان های مهاجرتی

- ضریب کشش پذیری

- ضریب آنتروپی

- روش های آزمون کارکرد های

اقتصادی (اشتغال)

- ضریب مکانی یا اقتصاد پایه

- تحلیل تغییرات سهمی - بخشی

ب) تعیین و ارزیابی خرد نقش شهر

های کوچک

- مدل اسکالوگرام گاتمن

- شاخص توسعه یافتگی موريس

## فصل ششم: آزمون فرضیات و

### برداشت های نهایی

- پیوست ۱

- پیوست ۲ (شهر های کوچک؛

رویکردی در همزیستی با بیابان در

ایران)

- منابع و مآخذ



### دانشنامه معماری قرن بیستم

تدوین گر: ویتوریو مانیگولو لامپونیان

مترجم: ضیاءالدین جاوید

ناشر: امتداد

تهران، چاپ اول، ۱۳۸۲

وزیری، ۴۸۰ صفحه، ۵۰۰۰ تومان

در پیشگفتار کتاب آمده است:

"این کتاب دست آوردی است که

به نحوی هدفمند به بررسی

سرفصل های خاص معماری معاصر می

پردازد. نام پیشین این کتاب "دانشنامه

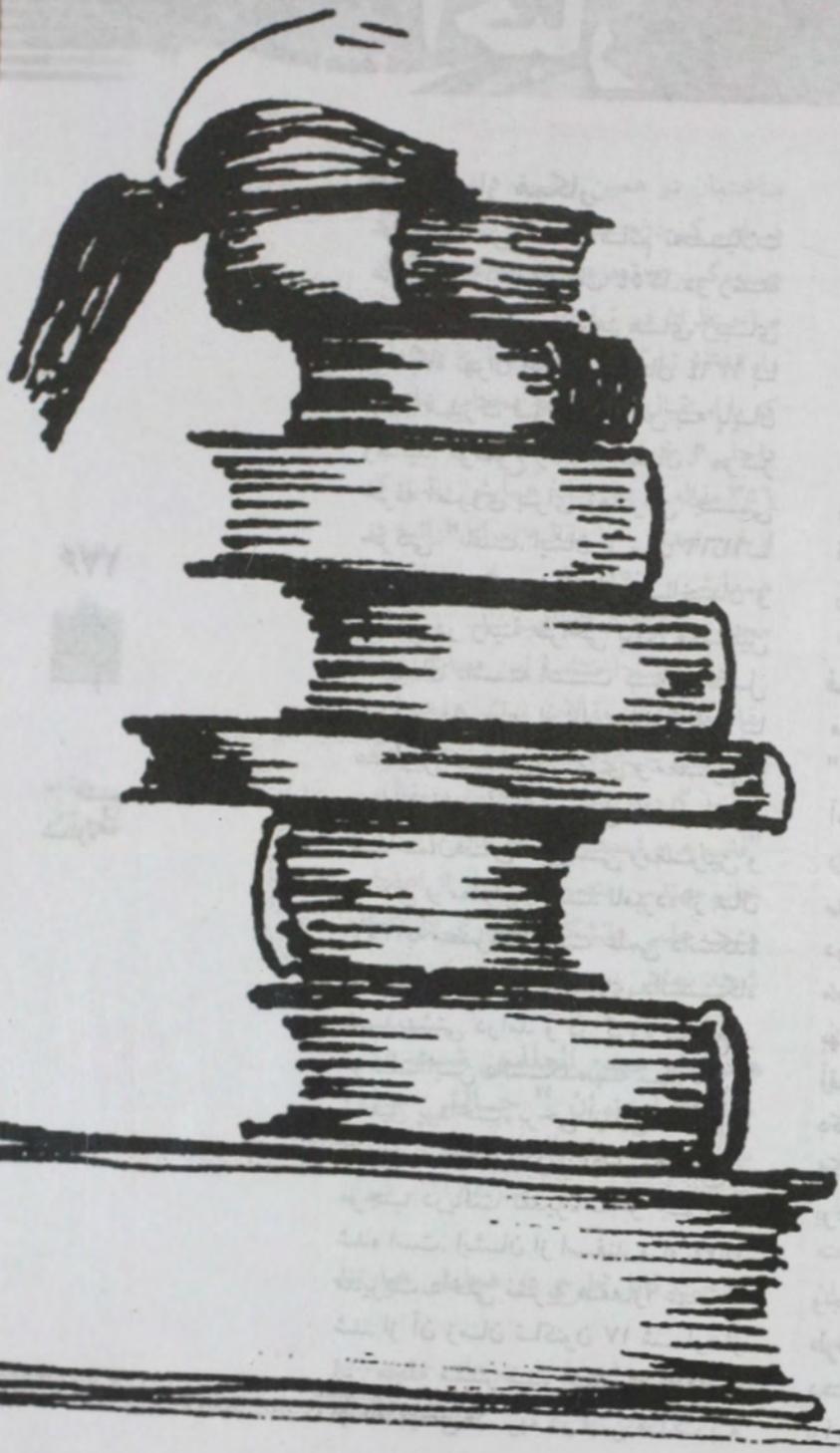
معماری مدرن" بود و اولین بار در سال

۱۹۶۳ منتشر شد. اکنون بعد از گذشت

سال ها، متن جدید و کامل آن با تجدید







امداد های اضطراری از طریق  
ساماندهی  
خلاصه مطالب

فصل سوم: باورها، دشواری ها و  
اصول راهبری  
باورهای مشکل آفرین  
تنگناها و راهکارها  
دستور العمل های اصولی  
خلاصه مطالب  
واژه نامه

مراجع معماری مارکف

معماری و برنامه ریزی بازسازی

تالیف: یاسمین آيسان و یان یویس  
مترجم: دکتر علیرضا فلاحي  
ناشر: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه  
شهید بهشتی  
تهران، چاپ اول، ۱۳۸۲  
وزیری، ۷۰ صفحه، ۵۰۰۰ ریال

ساختار کتاب:

پیشگفتار

کلیات

فصل اول: حوزه های ساماندهی و

بازسازی

طبیعت سانحه

مقیاس خسارت

مکان واقعه

بخش های آسیب پذیر

تلفات و ضایعات

نیازها

منابع موجود

تعهدات سیاسی

دست اندرکاران باز سازی

خلاصه مطالب

فصل دوم: ارتباط با سایر مراحل

مدیریت بحران

تخفیف خطر در بازسازی

بازسازی و توسعه

بازسازی و برنامه های آمادگی

## قدردانی از همکار

خانم مهندس گیسو قائم تحصیلات عالی خود را در سال ۱۳۵۴ در رشته معماری دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران آغاز و در سال ۱۳۶۴ با اخذ مدرک فوق لیسانس به پایان رسانید. موضوع رساله ایشان " مرکز حرفه آموزی برای معلولین جسمی حرکتی " است. ایشان از سال ۱۳۶۶ تا ۱۳۷۳ در مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن در زمینه طراحی برای معلولین اشتغال داشته است که حاصل پژوهش‌های وی انتشار چهار کتاب با عناوین فضای شهری و معلولین، ساختمان‌های عمومی و معلولین، ساختمان‌های آموزشی و معلولین و مسکن و معلولین است. نامبرده از سال ۱۳۷۳ به عضویت هیئت علمی دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهیدبهبشتی درآمد و در گروه تاریخ و مرمت این دانشکده به تدریس و تحقیق پرداخت. برخی از این تحقیقات در سمینارهای گوناگون مطرح و موجب دریافت تقدیرنامه و جوایزی شده است. ایشان از اسفند ماه ۱۳۷۴ مدیریت داخلی نشریه صفه را عهده‌دار شد. از آن زمان تاکنون ۱۷ شماره از این مجله منتشر شده است که به دلیل ارتقاء کیفی نشریه در این مدت به

دریافت درجه علمی پژوهشی در سال ۱۳۷۶ نایل گردید. متأسفانه ایشان به دلیل اشتغالات ناشی از تحصیل در مقطع دکتری معماری از خرداد ۱۳۸۳ مسئولیت خویش را در نشریه صفه واگذار کرده است. همکاران نشریه صفه ضمن تشکر و قدردانی از زحمات ۱۰ ساله سرکار خانم مهندس قائم، برای ایشان بهروزی و موفقیت روز افزون آرزو دارند.

## فارغ التحصیل دوره دکتری معماری

" ارزیابی سازوکارهای داوری در آموزش معماری با نگاهی ویژه به داوری طراحی معماری " عنوان سومین رساله‌ای است که موفق به اخذ درجه دکتری معماری از دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی شده است. این رساله توسط آقای سعید میرریاحی تهیه و آقای دکتر حمیدندیمی استاد راهنما و آقای دکتر شهرام پوردیهمی مشاور آن بوده‌اند.

این پژوهش کند و کاوی است در وجوه و حدود داوری پروژه‌های طراحی در آموزش معماری به منظور دستیابی به سازوکارهایی جهت ارزشیابی درست‌تر آن پروژه‌ها، به ویژه

پایان‌نامه و پروژه نهایی. حاصل پژوهش در پنج فصل به شرح ذیل ارائه شده است:

فصل نخست به تشریح زمینه شکل‌گیری و روایی موضوع و اهداف تحقیق و نیز روش‌شناسی کار می‌پردازد.

فصل دوم مفاهیم و تعاریف پایه تحقیق را در ادبیات موجود مورد مطالعه قرار داده و به موضوعاتی چون داوری و ابعاد آن، داوری و فرایند آن در نظام آموزشی پرداخته و عوامل تأثیرگذار برداوری در نظام آموزشی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

فصل سوم به شناخت شاخص‌ها و روش‌های داوری در دانشکده‌های معماری از چند کشور جهان پرداخته و چکیده‌ای از تجربیات آن‌ها را گرد می‌آورد.

فصل چهارم به گزارش مطالعه موردی در دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی می‌پردازد. در این مطالعه اطلاعات آموزشی یک جامعه آماری ۱۰۰۲ نفری از فارغ‌التحصیلان چهارده دوره اولیه دانشکده در سال‌های قبل از انقلاب فرهنگی پیمایش شده است. در این پیمایش عواملی چون نمره

و درجه پایان نامه، موضوع پایان نامه، ترکیب هیئت داور، نقش استاد راهنما و نمرات معماری دوره پنج ساله دانشکده و همچنین معدل کل دروس و معدل دروس نظری و عملی مورد تحلیل آماری قرار می‌گیرد.

فصل پنجم با نگاهی دوباره به راهکارها و روش‌ها، ضوابط و معیارها عوامل مداخله‌گر در سنجش و ارزشیابی، نتایج حاصل از پژوهش را جمع‌بندی و ارائه می‌نماید.

### سمینارهای هفته پژوهش

تالار شهید دلبری دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی در اردیبهشت ۱۳۸۳ شاهد برگزاری هفته پژوهش بود. سخنرانان و مقالات ارائه شده به شرح زیر است:

- دکتر باقر ذهبیون، "معرفی و کاربرد لیست‌های اینترنتی مباحث علمی در Mailbases و چگونگی عضویت و مشارکت آن‌ها"،  
- مهندس فرهاد احمدی، "نگاهی به معماری پایدار (گزارش یک تجربه)"،  
- دکتر مهیار جاوید روزی، "مهندسی ساختمان (ضرورت بازنگری در آموزش مهندسی عمران -

### معماری"

- مهندس پریسا حیدری، "طراحی شهری برای کودکان"،  
- مهندس محمدحشمتی، "فضای قابل دفاع (استراتژی طراحی شهری جهت پیشگیری و کاهش جرایم)"،  
- دکتر علی غفاری، "الگو سازی مدارس"،  
- دکتر امیر بهمن ادیب زاده، "گزارش سفر به شهرستان بم".  
در مراسم اختتامیه از دانشجویان فعال و پروژه‌های برتر دانشجویی تقدیر به عمل آمد.

### سومین همایش بین المللی بهینه‌سازی مصرف سوخت در ساختمان

مسئله انرژی در کشور ما سال‌ها مورد توجه نبوده و یارانه‌های آشکار و پنهان دولتی همواره همگان را از توجه واقعی به ارزش انرژی بازداشته است. سهم بزرگ بخش ساختمان در مصرف انرژی کشور، لزوم بهینه سازی مصرف سوخت در این بخش را آشکار ساخته که رسیدن به آن مستلزم توجه همگان به ویژه صاحب‌نظران و متخصصان است سومین همایش بین المللی بهینه‌سازی مصرف سوخت در

ساختمان در همین جهت و با هدف فراهم کردن محیطی برای انتقال و بهره‌گیری تجربیات متخصصان و صاحب‌نظران در تاریخ ۲۸ و ۲۹ بهمن ماه ۱۳۸۲ تشکیل گردید. در این همایش که با استقبال بی‌سابقه مجامع علمی داخلی و خارجی مواجه شد، تعداد ۳۵۶ مقاله به دبیرخانه همایش رسید که از این تعداد ۱۰۰ مقاله برای ارائه در همایش و ۱۹۶ مقاله برای چاپ در مجموعه مقالات انتخاب شد.

در مراسم اختتامیه این همایش سه مقاله به عنوان مقالات برتر علمی به دریافت جایزه مخصوص همایش مفتخر گردید. یکی از این سه مقاله، "قاب هرم شیدی ساختمان" تألیف خانم مهندس منصوره طاهباز از اعضای هیئت علمی دانشکده معماری دانشگاه شهید بهشتی بوده است.

### همایش بین المللی شهرهای جدید با عنوان "چالش‌های موجود - چشم‌انداز آینده"

از ۱۴ تا ۱۸ اردیبهشت ۱۳۸۴ برگزار می‌شود.

مباحث قابل طرح در همایش عبارتند از:

۱. تجارب ایجاد شهرهای جدید در ایران و جهان